

Vojenské obranné zpravodajství mezi léty 1990 a 1993

(vytváření předpokladů)

PhDr. Jan Duchek, generálmajor v. v.

v Klatovech dne 9. srpna 2023

..... nikdy jsem nebyl hnán primitivní touhou po pomstě, vím, že zpravodajské služby jsou jedním z atributů každé společnosti, že i ve zpravodajské komunitě jsou lidé jako všude jinde. Dobří i špatní, vzdělaní i méně vzdělaní, charakterní i ti druzí atd. Proto jsem se po nástupu ke službě na jaře 1990 velice brzy se službou identifikoval, našel v ní řadu schopných, vzdělaných a charakterních lidí a nabyl přesvědčení, že je v nich obsažen alespoň **výchozí potenciál** pro zpravodajské služby ve změněných podmínkách. Nic ale není tak jednoduché, jak se to jeví povrchnímu nazírání a když teď už jako starý pán sleduji produkty nejen novinářů ale i tzv. historiků (zejména, když se potom začnou vydávat za politiky), tak občas jen nevěřičně kroutím hlavou. Navíc jsem velmi brzy zjistil, že i „nové podmínky“ sebou přináší také velmi staré fenomény: kariérismus, prospěchářství, faleš, pokrytectví, boj o moc, klientelismus, korupci atd. .... a v neposlední řadě vnější tlaky!

Základním tématem Vašeho sympózia je „Budovanie spravodajských služieb po rozdelení ČSFR“. Musí ale být **CO** dělit, musí existovat nějaký základ, na kterém je možné stavět dál. Právě o tom bych chtěl v pár řádcích vydat svědectví. Je to svědectví po výtce osobní. A stejně osobní je i moje poděkování těm pár desítkám bývalých příslušníků VKR, kteří mi v dobách ještě prodchnutých idealismem byli oporou, a dodnes si myslím, že tím demokracie neutrpěla.

1. Jak to začalo

Generál Miroslav Vacek se 3. prosince 1989 stal ministrem národní obrany ve vládě Ladislava Adamce, zůstal ministrem v první vládě Mariána Čalfy a do října 1990 i ve druhé vládě Čalfově. Potom ho (ač nerad) Václav Havel odvolal. Ať už se názory na Miroslava Vacka různí jakkoliv, faktem je, že to to byl vojenský odborník s velkou autoritou uvnitř resortu, že i jeho zásluhou proběhlo předání moci bez zásahů armády, že se hned zpočátku razantně zbavil části generality, že zrušil Hlavní politickou správu a převzal pod resort obrany Vojenskou kontrarozvědku (VKR), která byla do té doby vedena jako III. správa Federálního ministerstva vnitra.

Vojenská kontrarozvědka se ještě v průběhu roku přetransformovala na Vojenské obranné zpravodajství a místo Hlavní politické správy začal nově jmenovaný náměstek ministra Antonín Rašek budovat úsek výchovy a kultury, ve kterém měla mít své místo sociologie, psychologie, kultura i duchovní služba. Ministr Vacek také umožnil vojákům z povolání, kteří byli po srpnu 1968 z politických důvodů vyhozeni, aby se do armády vrátili. Někteří to udělali z vlastní iniciativy, někteří byli osloveni.

S Raškem jsem se znal už od konce šedesátých let a v době, kdy já sloužil na Západním vojenském okruhu, byl Tonda na Ministerstvu obrany mým odborným nadřízeným. Po srpnu 1968 jsme byli vyhozeni oba dva. Měl jsem vystudovanou teorii kultury, doktorát filozofie z Karlovy univerzity a tak se nějak přihodilo, že jsem byl požádán tehdejším náčelníkem Hlavní správy VKR generálem Červáškem, abych pomohl budovat úsek výchovy a kultury v rámci VKR.

Kontrarozvědku jsem do té doby znal jenom z té druhé strany jako objekt jejího zájmu, kterému jeden čas hrozilo i trestní stíhání za podvracení republiky a který byl opakovaně (dlužno říci že neúspěšně) vystavován pokusům o získání ke spolupráci. Měl jsem strach, ale na druhé straně mně lákala možnost dostat se přímo do centra. Šel jsem se poradit k Raškovi, ale vyslechl si jen známé rčení, že kdo se bojí, nesmí do lesa. Tím bylo rozhodnuto. Ani ve snu mně ale tehdy nenapadlo, že za pár měsíců budu té kontrarozvědce velet.

XV. medzinárodné sympóziu ABSD, Bratislava 11.9.2023

S nástupem do služby jsem si přinesl ideu, že dosavadní VKR by se měla rozdělit na transparentní policejní část s působností v oblasti běžné kriminality a podstatně štíhlejší část zpravodajskou. Když jsem se s tím svěřil Červáškovi, tak mi vysvětlil, že chtít v době, kdy jsou bezpečnostní služby na tapetě budovat ještě vojenskou policii je čiré šílenství. Svým způsobem jsem mu dal za pravdu, ale představu o rozdělení složky jsem si v sobě nesl dál.

Někdy v létě 1990 vystřídal Červáška generál Gavlas a s požeňáním ministra začal připravovat velkou transformaci celého bezpečnostního aparátu armády. Měla vzniknout tzv. Armádní bezpečnostní služba (ABS) podřízená do jisté míry velitelům jednotlivých stupňů, na druhé straně ale měla mít ještě širší paletu působností, než měla bývalá VKR. ABS měla zahrnovat policejní službu, kontrarozvědnou službu, dopravní policii (bývalá ATI), ochranu utajovaných skutečností v rozsahu působnosti 8. oddělení Generálního štábu a dokonce i vězeňskou službu. S asi dvěma tisíci tabulkových míst to vypadalo docela impozantně.

Jenomže v říjnu 1990 Václav Havel odvolal generála Vacka z pozice ministra národní obrany, na jeho místo nastoupil první civilní ministr Luboš Dobrovský a věci dostaly úplně jiný spád. Hned ve svém inauguračním vystoupení nařídil nový ministr zapečetit archivy VKR a nedlouho poté vydal rozkaz č. 0012. Na jeho základě nás jednoho pondělního rána u vchodu do budovy čekala jakási komise, směli jsme si pod dohledem vzít z trezorů své osobní věci a potom se shromáždit na kinosále. Tam nám byl přečten zmíněný rozkaz s tím, že jsme všichni dáni do personální dispozice, máme být doma na telefonu a čekat, jak s námi bude naloženo. Místo domů k telefonu jsme ale šli s pár kolegy do hospody a mudrovali co dál. Generál Gavlas byl v té době na dovolené v Sýrii a radit se s jeho zástupci nám v dané chvíli nepřipadalo příliš moudré. Bylo nám jasné, že nastalá situace přinese spoustu problémů a rozhodli jsme se nového ministra o tom informovat. V armádě se v té době množily krádeže zbraní, munice i pohonných hmot. Když jsme sledovali, jak jsou naše trezory pečetěny papírovou lepicí páskou a razítkem, tak nám bylo jasné, že ty „pečetě“ vydrží tak akorát do večera a co se bude dít s obsahem trezorů dál, to zatím asi nikdo ani netušil. Kromě toho jsme měli na Pohořelci provozní prapor se dvěma rotami vojáků základní služby a horlivý generál, který osobně zaškrtával, kdo půjde nebo nepůjde do personální dispozice, poslal domů k telefonu i všechny vojáky z povolání od praporu, velitelem praporu počínaje a proviantářkem konče.

Věděl jsem, že se náměstek Rašek s novým ministrem zná a požádal ho o zprostředkování schůzky. Pozdě odpoledne mi Tonda potvrdil, že mně Luboš Dobrovský přijme v osm hodin večer, když jsem se s ním ale konečně po deváté potkal, tak ministr o ničem nevěděl. Přesto mně pan Dobrovský přijal, vrátili jsme se do jeho kanceláře a já dostal příležitost sdělit mu naše pochybnosti. „*Dá se to nějak napravit?*“ zeptal se mně ministr. Řekl jsem, že se to nějak napravit musí a ministr mě požádal, abych přišel v osm ráno a přinesl mu návrh na řešení. Když se potom Pavel Gavlas vrátil ze Sýrie, byl už v běhu další rozkaz (č. 0013) a na všech stupních se vytvářely tzv. dočasné koordinační komise, které měly za úkol koordinovat opatření proti kriminalitě, zabezpečit operativní materiály a připravit je ke stažení do centrálního úložiště.

Potom jsme s Pavlem (generál Gavlas je totiž můj o dva roky mladší spolužák z Vojenské školy Jana Žižky z Trocnova v Moravské Třebové) diskutovali o projektu Armádní bezpečnostní služby. Řekl jsem mu na rovinu, že se mi takový bezpečnostní moloch moc nelíbí, že armádu nejspíš čeká řada organizačních a změn a že by se tím situace jen komplikovala. Pavel mi nabídl, abych vypracoval alternativní návrh s tím, že rozhodnutí necháme na ministrovi. Tak jsme s pár kolegy přes víkend sepsali koncepci, která už obsahovala Vojenskou policii podřízenou náčelníkovi generálního štábu a Vojenské obranné zpravodajství podřízené ministru obrany. Pavel to obojí předložil ministrovi k rozhodnutí a ministr podpořil tu koncepci.....no, dejme tomu, mojí. Generál Gavlas potom navrhl panu ministrovi, že když jsem si to vymyslel, tak ať si to také odvelím a sám se přesunul do

Bránika jako ředitel Institutu strategických studií. Ještě jsem se chvíli snažil, aby se řízení VOZ ujal jeden z Gavlasových zástupců plukovník Jozef Bagin, ale on sám mně vcelku logicky přesvědčil, že by to neprošlo. Jožo mi ještě poté pomohl vytvořit základní organizační schéma nové služby a také se mi snažil předat maximum ze svých bohatých zpravodajských zkušeností. Do organizačního schématu se mi podařilo prosadit svůj pohled - nebudovat službu, která kopíruje organizační výstavbu armády, ale vytvořit teritoriální úřady. Jak už jsem před chvílkou zmínil, předpokládal jsem, že armádu čekají nejrůznější organizační změny, redislokace, rušení, zakládání, stěhování atd. a nechtěl jsem dopustit, aby to musela nově budovaná služba otrocky kopírovat. Chtěl jsem, aby úřady byly zřízeny v solidních ubytovacích podmínkách, aby se lidé, kteří byli ochotni službu budovat nemuseli každý půlrok stěhovat a také aby jednotlivé armádní součásti při redislokacích přicházely do zpravodajsky pokrytého teritoria.

Řekl bych, že na člověka, kterého ještě nedlouho před tím víc zajímaly dějiny výtvarného umění a existenciální filozofie Jean-Paul Sartra, to byl snad výkon docela slušný.

2. Aféra Josefa Bartončíka

Lidovce jsem nikdy moc rád neměl (vlastně už od dob lidoveckého ministra Plojghara). Přesto kdyby se mně někdo zeptal, na čí straně bych stál v někdejší kauze lidoveckého předsedy, tak bych se přiklonil na stranu JUDr. Josefa Bartončíka. Nejen kvůli němu, ale také kvůli zpravodajským službám v nejobecnějším slova smyslu. O co vlastně šlo?

Bartončík byl od svých pětadvaceti funkcionářem Československá strany lidové, systematicky postupoval v lidovecké hierarchii nahoru, až se stal v listopadu 1989 lidoveckým předsedou. Od ledna 1982 byl už také poslancem Federálního shromáždění. Postavení křesťana spolupracujícího s nekřesťanským režimem bylo nutně složité. Na jedné straně udržoval přátelské styky s Aloisem Indrou a snad si dokonce tykal i s Gustávem Husákem, na druhé straně budoval uvnitř ČSL paralelní strukturu mladých lidovců, orientovanou na křesťanskou filozofii a historii. V roce 1971 ho jako svého agenta zaregistrovala StB (nejsou ale poznatky o tom, že by někomu uškodil) na druhé straně byl už v roce 1982 podezírán z protistátní činnosti, byl mu odebrán diplomatický pas a od května 1988 se o něj StB zajímala už velmi intenzivně. Na jaře 1989 Bartončík jako **jediný** poslanec odmítl hlasovat pro tzv. pendrekový zákon, který měl svěřit mimořádné pravomoci komunistickým represivním složkám při potlačování protirežimních demonstrací.

Po listopadu 1989 šla Bartončíkova hvězda prudce nahoru, ale dva dny před volbami v roce 1990 jej náměstek Federálního ministra vnitra obvinil ze spolupráce s StB. Na jedné straně by mohla, třeba i jen předstíraná spolupráce, Bartončíkovi v jeho proplouvání mezi Skylly a Charybdou být prospěšná, na druhé straně nebyl případ Bartončíkovy spolupráce s StB uspokojivě uzavřen dodnes. Máme tedy na stole fakt registrace v roce 1971 na druhé straně ale také jeho činnost od roku 1982 - a teď si vyberte!

Já osobně si vybírat nemusel ani tenkrát a ani dnes mi nejde o konkrétní osobu Josefa Bartončíka. Jde mi ve zcela obecné rovině o to, že hodnotit lidi podle jediného záznamu v nějakém registračním protokolu je velice ošidné. Jde mi o to, že používat záznamy zpravodajských služeb v politickém boji nemusí být zrovna košer a v neposlední řadě mi jde také o to, že podobné akce snižují důvěryhodnost zpravodajských služeb a nabourávají jejich schopnost získávat spolupracovníky. V mé době to platilo zejména, protože HUMINT, jak se dnes vznešeně říká práci s agenturou, byl tehdy naším základním prostředkem. Technické prostředky byly proti dnešku v plenkách, navíc byly považovány za cosi fuj a jen pro ilustraci uvádím, že v roce 1992 nám odposlech schvaloval osobně generální prokurátor ČSFR Jiří Šetina.

A proč jsem aféře Josefa Bartončíka věnoval takový prostor? Protože právě tato kauza mně přivedla k tomu, že jsem celou dobu až umanutě bránil jakémukoli předávání, zveřejňování nebo kopírování archivů a riskoval tvrdé střety s Federálním ministerstvem vnitra nebo později s ministry Andrejčákem a Baudyšem. A byly to střety na samé hraně setrvání ve funkci.

Střet s FMV byl zpočátku i potenciálním střetem s ministrem Dobrovským. Ten nás jednou na zasedání svého kolegia jen velmi stručně a suše informoval o tom, že je rozhodnuto, aby se archivy předaly právě vnitra a nejspíš ani neočekával nějakou diskusi. Jenomže já jsem velmi tvrdě, možná až drze, oponoval s tím, že okamžikem předání přestane on sám být suverénem ve vlastním resortu a o personální politice v armádě nebude rozhodovat on, ale právě někdo z vnitra. Pan ministr byl poněkud nevrlý, potom trochu zrozpačitěl, ale k možné změně rozhodnutí byl v dané chvíli skeptický. Nakonec ale archivy ve prospěch resortu obrany nějak uhájil, já bohužel nevím jak, a i když jsme v následujících téměř třiceti letech byli velmi důvěrnými přáteli, tak jsme se k tomuto tématu už nevrátili. A teď je, bohužel, pozdě, 7. února 2020 jsem mu byl na pohřbu.

Spor o archivy při dělení federace nebyl sporem o jejich **předání**, ale o jejich **dělení**. Tady byl problém složitý zejména v tom, že jsme neuměli najít nějaký smysluplný klíč, podle kterého by to dělení bylo technicky proveditelné. Já jsem prosazoval myšlenku, aby archivy zůstaly v zabezpečeném úložišti, aby byla paritním způsobem vytvořena jakási správní rada a její výkonné prvky, aby byl zpracován provozní řád a specifikovány okolnosti, za jakých je možno tento archivní fond využívat. To se bohužel moc nelíbilo protistraně a v rámci opakujících se a někdy i velmi vzrušených diskuzí mi třeba Imrich Andrejčák ještě jako federální ministr obrany „poradil“, že dejme tomu ročník 1975 si vezmou Češi, ročník 1976 Slováci, potom zase Češi a zase Slováci atd. atd. až bude celý archiv rozdělený. No.....zkuste si to někdo, kdo jste s archivy přišel do styku, představit v praxi. Já si to představit nedokázal. A nedokázal jsem to ani za rok, když mi rozdělení archivů chtěl prostřednictvím NGŠ nařídít ministr Baudyš. Řekl jsem tenkrát panu generálovi Pézlovi, že jsem přímo podřízeným ministra, tak ať mi tedy ten rozkaz dá ministr osobně. Karel Pézl to okamžitě pochopil a Baudyš mi už žádný další rozkaz nedal. Zato si ale jistě dobře zapamatoval moji umanutost.

3. Lustrační zákon byl legislativní zmetek

Osud tzv. lustračního zákona byl jiný v Čechách a jiný na Slovensku. S lustračním zákonem měl problém i Václav Havel, který dvakrát vetoval prodloužení jeho platnosti a byl parlamentem dvakrát přehlasován. Dotýkám se lustračního zákona jen proto, že zákon a jeho aplikace v resortu obrany velmi podstatným způsobem ovlivnila budování služeb na federální a později nutně i na úrovni samostatných republik.

Tak tedy. Lustrační zákon, přesněji zákon č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích České a Slovenské Federativní Republiky, České republiky a Slovenské republiky byl schválen Federálním shromážděním 4. října 1990 po třídením boji na plénu FS. Projednávání lustračního zákona předcházela několikaměsíční tahanice vlády a parlamentu a vláda se nakonec rozhodla předložit ke schválení svůj návrh, který byl považován za tzv. „měkkou variantu“. Pravicové strany pod vedením ODS, za kterou vystupoval zejména JUDr. Petr Toman, předložily celý balík pozměňovacích návrhů, které vládní návrh zásadně měnily. Po třídením parlamentním maratonu nakonec těsnou většinou zvítězila poslanecká tvořivost. Zajímavý je v této souvislosti výrok tehdejšího místopředsedy vlády Pavla Rychetského „*Mám vážnou obavu, že zákon se vůbec nepodaří uvést do praxe, protože byla opuštěna vládní koncepce a výsledek míří do prázdna. Přijatý zákon je založen na principu kolektivní viny a budeme s ním mít zřejmě problémy v Radě Evropy.*“ Pavel Rychecký byl poté dvacet let

XV. medzinárodné sympóziu ABSD, Bratislava 11.9.2023

předsedou Ústavního soudu a lustrační zákon platí v České republice dodnes. Ale to jen tak na okraj. Chci spíš ukázat na složitost, nejednoznačnost a rozporuplnost celé problematiky. Existuje právo pozitivní, právo přirozené, lidská práva vč. práva na ochranu osobnosti, presumpce nevinny..... existuje ovšem také axiom, že demokracii je třeba chránit. Chránit demokracii ale také znamená dodržovat zákony a nepropadat právnímu nihilismu - mluvíme přece často o vládě práva.

Lustrační zákon, který se tak bolestně zrodil, explicitně říká v § 2, odst. (1), písm. a) že se vztahuje na příslušníky Sboru národní bezpečnosti zařazené ve složkách Státní bezpečnosti. Vojenské obranné zpravodajství tehdy v souladu se zákonem požádalo o lustraci svých příslušníků a výsledkem bylo, že hned celá první várka byla pozitivní z důvodu, že VKR, tedy III. správa FMV byla (a to je pravda) složkou StB. Problém je v tom, že drtivá většina příslušníků VKR nebyla příslušníky SNB podle zákona č. 100/1970Sb., o služebním poměru příslušníků Sboru národní bezpečnosti, ale vojáky z povolání podle zákona č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků. Z hlediska právní čistoty je tedy věc naprosto jasná. Vypravil jsem se na FMV a ředitelka odboru, který za tuto agendu odpovídal, se mně snažila přesvědčit, že v tomto případě je na místě tzv. extenzivní výklad zákona, který umožňuje ustanovení § 2 vztáhnout i na příslušníky VKR. Já jsem oponoval tím, že sotva vznikne zákon, tak ho budeme ohýbat nějakým extenzivním výkladem a že jediným řešením situace, která vlastně vznikla poslaneckou tvořivostí, je buď závazný výklad zákonodárce, nebo novela zákona. FMV poté asi usoudilo, že bude lepší ctít stávající dikci zákona, první várka se vrátila k přepracování a všechna další osvědčení již byla čistá.

V souvislosti s lustračním zákonem ale proběhlo také další kolo boje o archivy. FMV opět požadovalo v rámci plnění úkolů vyplývajících lustračního zákona předání archivů bývalé VKR. A pan ministr Dobrovský byl opět skeptický a já jsem ho opět přesvědčil, že když nám zajistí dostatek počítačů (tenkrát!!!) a navýšení mzdových fondů na třisměnný provoz, tak že dokážeme registrační a archivní protokoly digitalizovat a v případě pozitivní odezvy poskytneme FMV veškeré potřebné dokumenty. Pan ministr na to přistoupil a já jsem mohl (zejména díky schopnostem a organizačnímu talentu pplk. Ivana Hnáta - jen tak mimochodem - byl to Slovák) v požadovaném termínu ohlásit splnění úkolu vč. asi pětinasobné kontroly správnosti a funkčnosti systému. Orgánům FMV tedy stačilo přinést disketu s požadavky, během pár minut následovala odezva a možnost výpisů z příslušných dokumentů. Tím víc mně tedy překvapují výroky některých politiků do médií, nebo dokonce tvrzení tzv. badatelů a historiků.

Např. pan Radek Schovánek (*1964) publicista a badatel, který více než dvacet let zkoumal archivní svazky StB uvádí, že „*příslušníci vojenské kontrarozvědky nebyli před rokem 1989 příslušníky Sboru národní bezpečnosti, nýbrž příslušníky vojsk ministerstva vnitra a z moci lustračního zákona vypadli. Tento malý, „formální“ rozdíl umožnil stovkám bývalých příslušníků komunistické vojenské kontrarozvědky, která byla součástí StB, získat negativní lustrační osvědčení. Je na místě předpokládat, že tato malá „chyba“ byla do velkého lustračního zákona vložena úmyslně.*“ Tuto tézi ještě v roce 2020 přebíral portál Hlídací pes.

Historik Petr Blažek v roce 2013 píše : „*Vydávání lustračních osvědčení provázela řada afér, které částečně vyplývaly z výše naznačené komplikovanosti při prověřování evidencí StB. Patrně největší vypukla na jaře 2001, když tehdejší ministr vnitra a jeden z hlavních představitelů sociální demokracie Stanislav Gross oznámil, že některým ze 150 tisíc prověřovaných osob na počátku devadesátých let bylo neoprávněně vydáno lustrační osvědčení. Odhaleno však bylo nakonec pouze 117 případů; všechny se týkaly bývalých příslušníků vojenské kontrarozvědky, která byla součástí StB. Dokumenty byly vydány ministerstvem vnitra, které lustrace provádělo, chybně, neboť nemělo k dispozici evidenci ministerstva obrany, pod něhož byla vojenská kontrarozvědka již v roce 1990 převedena.*“

XV. medzinárodné sympóziu ABSD, Bratislava 11.9.2023

Někdejší federální ministr vnitra Ján Langoš v této souvislosti prohlásil: "Z ministerstva obrany chodily diskety s údaji, které se nedaly prověřit, protože ministerstvo obrany nás nepustilo do své evidence."

Takže co je pravda? Co je nekompetentnost badatele? A co je vyložená lež? Pravda je, že § 2 zákona je z hlediska záměru vadný. Problematická je erudice tzv. badatele, který si po letech „bádání“ plete armádu a vojska ministerstva vnitra. A pustá spekulace a zlovolná lež je to, že tento „omyl“ byl do zákona vložen úmyslně. Pan badatel se zřejmě vůbec nenamáhal seznámit s tím, jak zákon vznikl, ale veden ideologií zkrátka plivl jedovatou slinu. Lež a alibismus je také tvrzení Stanislava Grosse, protože hned v počátcích jsem na tento problém upozornil FMV a navrhl i způsob, jak legislativní chybu zhojit. Nepravdivé a alibistické je i vyjádření Jána Langoše. Náš systém byl velice pečlivě vypracován tak, aby plně zabezpečoval požadavky zákona a nikdo z nás by si býval nedovolil nějakou nepravost. A nejen proto, že jsme dobře věděli, že každé naše pochybení by se stalo vítanou příležitostí k odvetě. Jistou omluvou pro Grosse a Langoše snad může být jen to, že jim ta nepravdivá vyjádření připravil někdo z podřízených.

4. Legislativa

Od ledna 1991 se tedy na MNO začalo budovat Vojenské obranné zpravodajství a na Generálním štábu Vojenská policie (VP). Pro VOZ jsme měli k dispozici necelých 250 tabulkových míst na celou ČSFR a faktická naplněnost nedosahovala ani 50%, protože ministr Dobrovský mi povolil využít pro operativní funkce maximálně stovku „bývalých“, kteří nejlépe prošli při tzv. reatestacích.

Neměli jsme ani základní legislativní ukotvení a o nějakých podzákonných normách a interních předpisech to platilo dvojnásob. Věděli jsme, že to všechno musíme v nejkratší možné době vytvořit, ale situaci nám komplikovala skutečnost, že záměrem nového ministra bylo vypracování a přijetí zákona o armádě jako základního a velice komplexního kodexu, který by pokrýval prakticky všechny oblasti. Kvalifikovaným odhadem to byla práce na dva roky, pokud by tedy celý legislativní proces probíhal bez problémů. Pokoušel jsem se ministra přesvědčit, že represivní složky potřebují podrobnější normu, než byla ta jedna nebo snad dvě stránky, kterou nám zamýšlený kodex vyhrazoval, úspěšný jsem ale nebyl.

Situace se změnila, když Federální shromáždění Ústavním zákonem č.23/1991 Sb. učinilo součástí ústavního pořádku Listinu základních práv a svobod. Hrozilo, že VOZ i VP se ocitnou ve stavu extra legem, nebo dokonce contra legem. Požádal jsem pana Rycheckého, aby to z titulu místopředsedy federální vlády pro legislativu nějak vysvětlil panu ministrovi. Nejspíš to i udělal, protože záhy si mi pan ministr postěžoval, že nás bude muset kvůli té „listině“ asi zase rozpustit. To bylo přesně to, co jsme potřebovali a tak jsem ministrovi nabídl, že když mně vybaví příslušnými pravomocemi, tak se pokusím, aby byla včas připravena paragrafová znění zákona o VOZ a zákona o VP a na něm už potom bude, aby prosadil možnost jejich přijetí ve zkráceném legislativním procesu. A nejspíš proto, že Luboš Dobrovský dobře znal moji umanutost, tak mně ty pravomoci dal a svůj legislativní odbor, který se do té doby choval velmi odtažitě, zavázal k tomu, aby mi poskytoval maximální součinnost. Potom už to šlo ráz na ráz.

Před svátky Cyrila a Metoděje a Mistra Jana Husa jsem svolal poradou zainteresovaných součástí, seznámil všechny s úkolem, který jsem dostal od ministra a požádal, aby volna o státních svátcích všichni využili k tomu, abychom po svátcích již měli na stole první varianty paragrafových znění. Stalo se, a když se poté zákon projednával v legislativní radě federální vlády, tak si mně pan ministr vzal sebou k ruce. Byli jsme úspěšní a já dostal další úkol při obhajobě navrhovaného zákona ve výborech FS, v České národní radě a ve spolupráci s Imrichem Andrejčákem i ve Slovenské národní radě.

XV. medzinárodné sympóziu ABSD, Bratislava 11.9.2023

Zákon o Vojenskom obranném zpravodajství č.67/1992 Sb. byl nakonec přijat usnesením Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky ze dne 29. ledna 1992. Od té doby došlo samozřejmě k mnoha změnám, dělení ČSFR nevyjímaje. To už je ale jiná kapitola, první krůčky se odehrály právě tady.

5. A ještě k tomu „dělení“.....,ale trochu jinak

Já jsem první náběhy na rozdělení státu zažíval dost intenzivně už na konci šedesátých let a na počátku „devadesátek“ jsem brzy pochopil, že tentokrát to společný stát už nepřežije a bránit tomu, že by mohlo přinést víc škody, než užitku. Ale líto mi to bylo, ne že ne! Vždyť já do té doby vůbec nevnímám, že je někdo Čech a někdo jiný zase Slovák a když se mně na to někdo zeptal, tak jsem musel chvíli přemýšlet. A protože mým velkým koníčkem bývala vysokohorská turistika, tak jsem Vysoké Tatry, Roháče, Nízké Tatry, Malou i Velkou Fatru znal poslepu ..... a to myslím doslova, protože když jsme na závěr kurzu na Popradském plese skládali zkoušky z místopisu Vysokých Tater, tak to skutečně bylo na slepé mapě a tolerovali nám tři procenta chyb. A vzpomínám také, že ve smíšeném sboru, kde jsme s manželkou dlouhá léta působili, jsme zpívali čtyřhlasý hymnus Eugena Suchoně „*Aká si mi krásna, ty rodná zem moja.....*“ s takovou chutí a procítěním, jako kdybychom se narodili pod Tatrami a ne pod Šumavou.....no jo, nedalo se nic dělat, je dobře, že jsme se nerozhádali úplně a že opravdová přátelství to přežila bez úhony.

Po tomto úvodu mně snad už nikdo nebude podezírat z nějaké xenofobie nebo šovinismu a tak si dovolím vzpomenout malou úsměvnou historku.

Jednoho pondělního rána si mně zavolal pan ministr Andrejčák, který se právě vrátil z víkendu a velice zhurta se mně zeptal, jak to, že početně posilují slovenskou část Vojenského obranného zpravodajství. Bylo mi v tu chvíli do smíchu i do pláče. Což o to, pravda to byla, ale ne celá. Nevratný proces dělení byl již dávno v chodu a já neměl ani důvod, ani chuť do toho nějak házet vidle, nebo, jak se asi někdo poněkud paranoicky domníval, dostat pod kontrolu procesy, které na Slovensku probíhaly. Důvod by jediný a velice prostý. V Čechách bylo dost neobsazených tabulkových míst a tak jsem asi třicet „tabulek“ nechal přesunout na Slovensko, abych kolegům usnadnil podmínky pro vybudování vlastního ústředí služby. Nic víc, nic míň. Tak jsem to také Imrovi vysvětlil a musím po pravdě říci, že jsme se tomu nakonec zasmáli a v klidu a míru se rozešli. Ale stejně.....jak málo stačilo, aby zrníčko nedůvěry bylo zaseto.

Jsme v polovině sedmé stránky a to je tak akorát čas končit, aby nikdo neusnul. Měl bych tedy svůj text nějak důstojně uzavřít. Tak tedy.

*Jsou v dějinách období, kdy se na chvíli dostanou ke slovu idealisté, jakým jsem býval i já. Většinou ale mají slovo pragmatici, a pokud to nepřehání, tak je to snad i dobře. Někdy se ale ke slovu dostanou lidé, jakým byl například náš neblaze proslulý předchůdce přednosta Obranného zpravodajství generál Bedřich Reicin nebo podobně odporná postava prokurátora Josefa Urválka a to potom **nikdy** nemůže skončit dobře.*

Na stránkách Asociace jsem se s potěšením dočetl, že jedním z témat, kterým se věnujete je i etika zpravodajské práce. Nebojte se, nebudu se pouštět do psaní nějakého moralizujícího traktátu. Jenom mně tak napadá, že i já se často zaobírám etickou stránkou celé řady jevů současného světa a stejně často ani sám sobě neumím odpovědět. Vždycky se ale nakonec vrátím k výroku jednoho z posledních osvícenců, německého filozofa Immanuela Kanta, který ve své „Kritice praktického rozumu“ již v roce 1788 napsal „Dvě věci naplňují mysl vždy novým a rostoucím úžasem a úctou, čím častěji a více o nich člověk rozjímá: hvězdné nebe nade mnou a mravní zákon ve mně“.